نوشته از بصر دهزاد

مروری بر روز بین المللی پایان معافیت از مجازات جرایم علیه خبرنگاران

دوم نوامبر روز بین المللی پایان دادن به معافیت از مجازات جرایم علیه خبرنگاران بود که این روز از سال ۲۰۱۳ بدین طرف از جانب اداره یونسکو سازمان ملل متحد نامگزاری گردیده است.

هدف از نامگزاری از این روز حمایت از خبرنگاران و آزادی بیان،

جلوگیری از قتل، تهدید، بازداشت و خشونت علیه خبرنگاران،

تأمین عدالت و مجازات عاملان جرایم علیه خبرنگاران،

وافزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت خبرنگاری آزاد ومستقل
میباشد.

اهمیت ارجگزاری و عطف توجه به این روز در این است که نقش خبرنگاران و کارکنان ژورنالستیک در افشای فساد، نقض حقوق بشر و حقایق اجتماعی برجسته ترین میباشد که اکثرن آنها با خطر های جدی از ناحیه کانالهای زنجیری مافیائی فساد مالی دولتی، جرایم بزرگ کانالهای قاچاق و انتقال مواد مخدر، روند های مخفی، سیاسی، نظامی و استخباراتی قرار میگیرند، ولی مرتکبین بسیاری از جرایم علیه خبرنگاران بدون پیگرد قانونی باقی می‌مانند.

پیام این روز حمایت از خبرنگاران، حمایت از آزادی، حق دسترسی به اطلاعات و حقایق است.

حمایت از مصئونیت خبرنگاران و کارمندان ژورنالستیک و ضمانت های قانونی و اجرائي از این مصئونیت بخشی از حقوق و آزادیهای اساسی اند که در کنوانسیون های بین المللی تسجیل و بر آنها تاکید صورت گرفته است.

در حقوق بین‌المللی، چندین کنوانسیون، پروتکل و اسناد بین‌المللی وجود دارد که به مصئونیت خبرنگاران، حفاظت از آنان در جریان مخاصمات مسلحانه، آزادی بیان و جلوگیری از قتل، تهدید، بازداشت خودسرانه و حمله علیه آنان پرداخته است.

نکته مهم در این است که برخی از این اسناد مستقیماً خبرنگاران را مورد حمایت قرار می‌دهند، در حالیکه برخی دیگر از طریق حمایت عمومی از افراد ملکی، حق حیات، آزادی بیان و منع شکنجه، از خبرنگاران حفاظت می‌کنند.

کنوانسیون چهارگانه ژنیو ۱۹۴۹ در، ماده ۷۹ و همچنان پروتوکول الحاقی سال ۱۹۷۷ آن تصریح میکند که خبرنگارانی که در وظایف شان در جریان مخاصمات مسلحانه فعالیت میکنند، بحیث افراد ملکی تلقی میگردند.

همچنان میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی مهمترین اسناد الزام آور برای حمایت از خبرنگاران در زمان صلح و یا جنگ میباشند که در مواد ۶- ۷، ۹، و ۱۹ تآکید بر حفاظت حق حیات، منع شکنجه و تحقیر، حق آزادی و منع بازداشت و دریافت و انتقال اطلاعات تصریح گردیده اند.

همچنانکه عین محتوا در کنوانسیون بین المللی حقوق بشر در مواد ۳، ۵ ، ۹ و ۱۹ با تسجیل و تآکید بر حفظ و حمایت این حقوق از دولت ها و ضمانت های حقوقی و قانونی را تقاضا نموده است.

کنوانسیون منع شکنجه سال ۱۹۸۴ در حمایت از هر شخص منجمله خبرنگاران در برابر شکنجه طی مواد ۲ و ۱۶ خویش بر این اصول و ارزش های انسانی حقوق بشری و پیشگیری از آزار و شکنجه تآکید نمود ه است.

شایان تذکر است که پیرامون حمایت از خبرنگاران قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل متحد، شورای حقوق بشر و کنوانسیون های منطقوی اروپائی، آمریکائی، آفریقائی و منشور حقوق بشر عربی نیر با اتکا بر کنوانسیون های بین المللی از اصل حقوق بشری و حمایت از خبرنگاران و حق دسترسی به اطلاعات موادی را در منشور های خویش تسجیل نموده اند.

ولی با وجود تآکیدات و موجودیت کنوانسیون های بین المللی، قطعنامه های سازمان ملل متحد و منشور های منطقوی و همچنان موجودیت قوانین ملی ، در عمل بیشترین خبرنگاران با تهدید، آزار، حبس تا سرحد شکنجه و قتل های هدفمند قرار میگیرند و ختم مصوٌونیت مجازات مجرمین جرایم علیه خبرنگاران مورد اجرا قرار نمیگیرند و بسیاری از قتل ها و آزار خبرنگاران بدون مجازات میمانند.

گوترش منشی عمومی سازمان ملل به مناسبت این روز هشدار داد که « از هر ۱۰ مورد قتل خبرنگاران در سراسر جهان ۹ قضیه آن همچنان حل ناشده مانده است. در یک سال گذشته تنها ۳۴ خبرنگار به قتل رسیده اند»

یونسکو به مناسبت روز جهانی پایان دادن به مصونیت از مجازات جرایم علیه خبرنگاران اعلام کرد که ۸۶ درصد پرونده‌های قتل خبرنگاران در سراسر جهان همچنان بدون پیگرد و مجازات عاملان آن باقی مانده است.

نظر بر ارزیابی ها افغانستان و غزه فلسطین خوفناک ترین سرزمین های زندانی ساختن، اختتاف، شکنجه، و قتل های هدفمند خبرنگاران بوده است، تنها در دو سال حملات وحشیانه و ضد محتوای تمام کنوانسیون های بین المللی ، نظامیان اسرئیل در غزه و جنوب لبنان مرتکب قتل ۲۷ خبرنگار که از جمله شامل ۶ زن میباشد، شده است.

افغانستان ما در سالهای جنگ ، بخصوص ۲۱ سال جنگ های دوران جمهوریت و پنج سال حاکمیت طالبان بد ترین و مخوف ترین محل نقض صریح آزادی های مردم و منجمله خبرنگاران بوده و شاهد آزار، زندانی ساختن و قتل های هدفمند این خبرنگاران بوده است. علاوه بر آن صد ها خبرنگار افغان از کشور متواری و تعداد زیاد در کشور های پاکستان و ایران در بلا تکلیفی وبی سرنوشتی قرار دارند

قتل میرویس جلیل در سراطان سال ۱۹۹۴ بعد از یک مصاحبه جنجالی و خشم گلب الدین حکمتیار از این مصاحبه ، در بازگشت از چهارآسیاب کابل یکی ازنمونه های تراژیدی زنده گی پر از خطر خبرنگاران میباشد.

سازمان گزارشگران بدون مرز در برررسی خویش بیان نموده است که افغانستان به «کانون اصلی تبعید روزنامه‌نگاران» تبدیل شده است. این سازمان گفته است که از زمان بازگشت طالبان، دست‌کم ۶۷۷ خبرنگار افغان به دلیل تهدیدها با حمایت این سازمان افغانستان را ترک کرده‌اند

بر اساس اطلاعات مرکز خبرنگاران افغانستان، از سال ۲۰۰۱ میلادی تاکنون، دست‌کم ۱۳۰ خبرنگار و کارمند رسانه، از جمله ۲۰ زن، در افغانستان جان باخته‌اند. به دلیل فرهنگ معافیت از مجازات، در بیش از ۹۰ درصد این موارد، قانون و عدالت رعایت نشده است.

نظر به گزارش نهاد خبرنگاران افغانستان علاوه بر این، در چهار سال حاکمیت امارت اسلامی طالبان (از ۱۵ اگست ۲۰۲۱ تا ۱۵ اگست ۲۰۲۵، افغانستان حداقل ۶۴۰ رویداد نقض حقوق خبرنگاران و کارمندان رسانه ثبت گردیده است، از جمله پنج کشته- به شمول دو کارمند رادیو و تلویزیون ملی که در رویداد حمله نظامیان پاکستانی جان باختند- و بیش از ۲۶۵ مورد بازداشت می‌باشد.

در این روز که روز بین المللی حمایت از پایان دادن مصئونیت مجرمین جرایم علیه خبرنگاران مورد توجه جامعه بین المللی و نهاد های مدافع حقوق بشر و جامعه مدنی قرار دارد، باید قابل کآکید و پیشتیبانی دانست که ارتکاب هر جرمی علیه خبرنگاران و سلب حق دسترسی به اطلاعات در حکم جرایم جنگی ،جرایم ضد حقوق بشر و جرایم علیه انسان و انسانیت بی پاسخ و بدون بررسی عدالت مندانه عدلی و قضائی باقی نخواهد ماند.

باید اقدام نهاد حمایت از خبرنگاران افغانستان را در ارجاع و برسی عدلی و قضائی قضایای جزای مرتبط به شکنجه، زندانی ساختن، و قتل های هدفمند خبرنگاران و سایر کارمندان ژورنالستیک در افغانستان را در محکمه جزائی بین المللی مورد دفاع و پشتیبانی قرار داد.

با حرمت

بصیر دهزاد